

30. 8. 2022

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Námitka podjatosti v rozhodčím řízení

Let the arbitrators decide, they said. It will be fair, they said.

No dobře, ale co když ne? Co když některý z rozhodců ví, že rozhodne ve prospěch vaší protistrany, která jej jmenovala, ještě předtím, než vůbec slyšel vaše neprůstřelné argumenty, protože je to prostě kamarád? Pokud to víte také, tak máte sice problém, ale řešitelný. Pokud to nevíte, tak můžete zjistit, že máte problém až v momentu, kdy může být pozdě.

Řešení? V první řadě se postarejte, abyste věděli. Jmenované rozhodce vždy prověřujte. Jak? Pokud jste Lincoln Lawyer nebo Saul Goodman, tak pro tyto případy máte schopného soukromého detektiva. Obyčejným smrtelníkům musí stačit Google, obchodní rejstřík a pár dobře mířených telefonátů přátelům a známým.

Objevíte propojení mezi protistranou a rozhodcem jmenovaným protistranou, případně předsedou senátu. Pokud budete mít „štěstí“, tak objevíte rovnou tandem, o kterém máte podezření, že je připraven hájit zájmy vaší protistrany. Co dál? To si řekneme v následujících odstavcích a zaměříme se na českou právní úpravu v Zákoně o rozhodčím řízení[1] a v Rozhodčím řádu Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky („**Rozhodčí řád**“ a „**Rozhodčí soud**“).

1) Posouzení, zda jsou skutečně dány důvody podjatosti

Zjistíte-li v rámci své investigativní práce, že např. předsedkyně vašeho rozhodčího senátu a advokátka protistrany chodí ke stejnému kadeřníkovi, nemusí to nutně znamenat, že by paní předsedkyně byla podjatá, a zpravidla to tak samo o sobě ani nebude.

Co když ale zmíněná předsedkyně léta pracovala ve stejné menší advokátní kanceláři jako advokátka protistrany? Co když spolu jezdily na dovolené? Co když manželka rozhodce jmenovaného protistranou působila v minulosti jako členka představenstva této protistrany?

Právní řád nám neposkytuje taxativní výčet okolností, které podjatost zakládají. V obecné rovině lze říct pouze to, že pochybnosti o nepodjatosti musí být založeny na objektivním důvodu, který je dán poměrem rozhodce k věci, účastníkům či k jejich zástupcům. Pouhý subjektivní pocit jedné ze stran, že daný rozhodce je zaujatý, nestačí.[2]

Z judikatury a odborné literatury pak můžeme vyčíst konkrétní příklady okolností, které v daném případě založily důvodné pochybnosti o nepodjatosti (důvody pro podjatost soudců můžeme aplikovat analogicky také na rozhodce[3]), a to např.:

- a) vztah rozhodce ke svědkovi[4],
- b) příbuzenský nebo obdobný vztah rozhodce k účastníkům nebo jejich zástupcům (přátelský či nepřátelský)[5],
- c) vztah rozhodce k osobě, která má nepřímý zájem na výsledku sporu[6],
- d) dřívější zaměstnání rozhodce u mateřské společnosti jedné ze stran sporu[7],
- e) vztah ekonomické závislosti a vlastní finanční zájmy rozhodce[8],[9],
- f) situace, kdy rozhodce zastupoval stranu v jiném sporu[10],

- g) situace, kdy rozhodce zastupoval stranu, která má právo zasahovat do sporu[11],
- h) porušení důvěrnosti rozhodcem[12],
- i) fyzické napadení dalšího člena rozhodčího senátu[13],
- j) dlouhodobá spolupráce ve společné advokátní kanceláři[14], přičemž z německé judikatury plyne, že pouhé spolupůsobení v mezinárodní kanceláři s velkým počtem advokátů samo o sobě stačit nebude[15],
- k) rozhodce by mohl být rozhodnutím dotčen na svých právech[16],
- l) rozhodce získal poznatky o věci jiným způsobem než z dokazování při jednání (např. jako svědek vnímal skutečnosti, jež jsou předmětem dokazování)[17],
- m) souběžný výkon advokátní činnosti a výkon funkce rozhodce pro stranu sporu, která jej jmenovala[18].

Sporné jsou pak např. případy, kdy rozhodce veřejně zaujal určitý právní názor k otázce pro spor zásadní[19].

Když se tedy vrátíme k našim příkladům zmíněným v úvodu, tak v obou případech by se s největší pravděpodobností jednalo o okolnosti zakládající důvodné pochybnosti o nepodjatosti (působení ve stejné menší advokátní kanceláři i manželka jako členka představenstva protistrany).

2) Sebereflexe rozhodců a námitka podjatosti

V ideálním světě by vůbec nemělo dojít k situaci, že rozhodce je z projednávání věci vyloučen až na základě důvodné námitky účastníka řízení.

Rozhodce, který ví o tom, že v předmětné věci jsou dány důvody zakládající jeho podjatost, by své jmenování neměl přijmout, případně by se měl své funkce vzdát ihned poté, co se o skutečnostech zakládajících podjatost dozví. Případy, kdy by rozhodce o takových skutečnostech nevěděl, budou vzácné a podjatost bude v takových případech dána jen výjimečně.

Relevantní v tomto směru je Etický kodex Rozhodčího soudu[20], a to zejména jeho čl. III, přičemž vodítkem při úvahách rozhodce ohledně případné podjatosti by měla být především směrnice IBA o střetu zájmů v mezinárodním rozhodčím řízení (*IBA Guidelines on Conflicts of Interests in International Arbitration*) [21].

I pokud by rozhodce vyhodnotil, že okolnosti zakládající jeho vztah k věci nebo k účastníkům nezpůsobují jeho podjatost, tak má dle § 8 Zákona o rozhodčím řízení **povinnost informovat strany sporu o všech takových okolnostech, které by mohly o nepodjatosti vzbudit pochybnosti.**

Dospěje-li některá ze stran na základě dostupných informací k závěru, že rozhodce, případně rozhodci, je/ jsou podjatí, tak je oprávněna vznést **námitku podjatosti**. V Rozhodčím řádu nalezneme úpravu námitky podjatosti a následného postupu v § 24. Dle ustanovení tohoto paragrafu rozhodují o vyloučení rozhodce, vůči němuž byla vznesena námitka, zbývající členové senátu. Neshodnou-li se nebo je-li namítána podjatost vícero členů senátu, tak o námitce podjatosti rozhoduje předsednictvo Rozhodčího soudu. Zákon o rozhodčím řízení dává stranám v § 12 odst. 2 také možnost obrátit se na soud, který by o vyloučení rozhodce rozhodl. Tato úprava je ovšem dispozitivní a přednost má dohoda stran ohledně postupu při vyloučení rozhodce, resp. postup dle řádů stálých rozhodčích soudů, které si strany pro svůj spor zvolily, např. Rozhodčí řád.

Pro úspěšné uplatnění námitky podjatosti je **naprosto klíčové uplatnit ji včas, tj. okamžitě**, jakmile se vyskytnou pochybnosti o nepodjatosti.[22] Rozhodčí řád stanovuje jako nejzazší termín **zahájení prvního ústního jednání** s výjimkou případů, kdy k opožděnému uplatnění vedly důvody zvláštního zřetele hodné.

Následky opožděné námitky podjatosti, např. až po skončení projednávání věci či dokonce po vydání rozhodčího nálezu, můžou být fatální. Mezinárodní právní teorie i praxe se k těmto případům v zájmu právní jistoty staví negativně a k námitkám uplatněným až po vydání nálezu striktně odmítavě.[23]

Podjatost jako důvod pro zrušení rozhodčího nálezu soudem

V listopadu 2020 hodil Nejvyšší soud záchrané lano těm, kteří se o okolnostech zakládajících podjatost rozhodce skutečně dozvěděli až po vyhlášení rozhodčího nálezu a objektivně tak nemohli námitku uplatnit dřív: „*Porušení povinnosti rozhodce podle § 8 zákona ZRŘ oznámit okolnost, která by mohla vzbudit oprávněné pochybnosti o jeho nepodjatosti, není sama o sobě důvodem pro zrušení rozhodčího nálezu. Důvodem pro zrušení rozhodčího nálezu podle § 31 písm. c) ZRŘ může být skutečnost, že věc projednal a rozhodl vyloučený rozhodce, jestliže strana v rozhodčím řízení o okolnostech vyloučení rozhodce nevěděla, a nemohla je proto v rozhodčím řízení uplatnit.*“[24] Toto rozhodnutí je ve shodě také s odbornou literaturou.[25]

Pokud jste si ovšem námitku podjatosti schovávali v rukávu pro případ, že se řízení nebude vyvíjet tak, jak si představuje, tak máte smůlu. Námitku jste mohli a měli uplatnit včas.

Závěr

Pokud si z tohoto článku máte něco odnést, tak by se mělo jednat o následující:

- 1. Po ustanovení rozhodčího senátu si jednotlivé rozhodce pořádně prověřte a zjišťujte potenciální propojení s protistranou nebo zástupcem protistrany.**
- 2. Pokud budete mít o nepodjatosti rozhodce pochybnosti, vzneste námitku podjatosti, a to ihned.**
- 3. Pokud jste se o okolnostech zakládajících podjatost opravdu dozvěděli až po skončení řízení a vyhlášení rozhodčího nálezu, nevěšte hlavu a zkuste se obrátit na soud, aby rozhodčí nálezu zrušil.**



Mgr. Paulína Macháčová,
advokát

AegisLaw

[Aegis Law, advokátní kancelář, s.r.o.](#)

Jungmannova 26/15
110 00 Praha 1

Tel: +420 777 577 562

- [1] Zákon č. [216/1994](#) Sb., zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů („Zákon o rozhodčím řízení“).
- [2] Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 5 Nd 397/2009 ze dne 12.1.2010.
- [3] Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 23 Cdo 3150/2012 ze dne 30.9.2014.
- [4] Halada, M.: Rozhodčí pravidla UNCITRAL. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2021, 132 s., cituje Caron, Caplan 2013 s. 505.
- [5] Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 5 Nd 397/2009 ze dne 12.1.2010.
- [6] Ryšavý, L. Nezávislost a nestrannost rozhodce. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, 221 s.
- [7] Halada, M.: Rozhodčí pravidla UNCITRAL. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2021, 132 s., cituje Caron, Caplan 2013 s. 505.
- [8] Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 23 Cdo 3150/2012 ze dne 30.9.2014.
- [9] Ryšavý, L. Nezávislost a nestrannost rozhodce. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, 221 s.
- [10] Tamtéž.
- [11] Tamtéž.
- [12] Tamtéž.
- [13] Tamtéž.
- [14] Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 23 Cdo 3150/2012 ze dne 30.9.2014.
- [15] Usnesení Vrchního zemského soudu v Drážďanech (OLG Dresden) ze dne 6. 8. 2008, sp. zn. 11 Sch 02/08 v Ryšavý, L. Nezávislost a nestrannost rozhodce. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, 221 s.
- [16] Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 5 Nd 397/2009 ze dne 12.1.2010.
- [17] Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 5 Nd 397/2009 ze dne 12.1.2010.
- [18] Usnesení Vrchního zemského soudu v Brémách (OLG Bremen) ze dne 24. 5. 2006, sp. zn. 2 Sch 02/06, podobně usnesení Vrchního zemského soudu v Drážďanech (OLG Dresden) ze dne 27. 1. 2005, sp. zn. 11 SchH 02/04, usnesení Vrchního zemského soudu v Kolíně (OLG Köln) ze dne 14. 9. 2000, sp. zn. 9 SchH 30/00 v Ryšavý, L. Nezávislost a nestrannost rozhodce. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, 221 s.
- [19] Ryšavý, L. Nezávislost a nestrannost rozhodce. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, 221 s.
- [20] Viz: dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).
- [21] Viz: dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).
- [22] Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 23 Cdo 3022/2016 ze dne 5.12.2016.
- [23] Bělohávek, A. J.: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, 1776 s.
- [24] Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 23 Cdo 1337/2019-270 ze dne 18.11.2020.
- [25] Ryšavý, L. Nezávislost a nestrannost rozhodce. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, 221 s.

Další články:

- [DEAL MONITOR](#)
- [Tři dekády v advokacii a otevřený pohled na to, co profesi i justici nejvíc škodí](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Vybrané otázky poskytování zdravotních služeb na dálku](#)

- [DEAL MONITOR](#)
- [„Za každou kauzou je živý příběh“](#)
- [Ombudsman na Maltě - základní parametry a role. A v čem bychom se mohli poučit i my v Česku?](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Rozhovor s JUDr. Veronikou Janoušek Rudolfovou, samostatnou advokátkou specializující se na sportovní právo](#)
- [DEAL MONITOR](#)